

NOTÍCIES

d'Ensenyament i Cultura

L'ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC UN TREBALL EN COL-LABORACIÓ. Conclusions de les terceres jornades de l'ACPEAP, 26 i 27 de gener de 2001

Comissió de Formació i Jornades: Teresa Huguet, Josep M. Andreu, Josep Lluís Barrassa, M. José de Molina

Les Terceres Jornades de formació de l'ACPEAP es van realitzar a la Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació de Blanquerna els dies 26 i 27 de gener de 2001. Es van realitzar tres ponències:

1ª Ponència: La inadaptació escolar del nen i adolescent. Clínica i intervenció sistèmica. Juan Luis Linares. Psiquiatra i Terapeuta familiar. Director de l'escola de Teràpia Familiar de l'Hospital de Sant Pau.

2ª Ponència: Els reptes de transformació per l'Ensenyament Secundari Obligatori. José Gimeno Sacristán. Catedràtic de la Universitat de València.

3ª Ponència: Centre educatiu i EAP: una relació institucional dinàmica i qualitativa. Jesús Rul. Inspector d'educació.

També es va fer la **Presentació del primer número de la revista de l'ACPEAP** amb la participació d'Isabel Solé, professora del Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació de la UB.

El tema central de les Jornades va ser el del treball en col·laboració i coordinació i el treball en xarxa que es va debatre en sis taules simultànies conjuntament amb d'altres serveis amb els que habitualment ens coordinem.

Vam poder comptar amb la participació de professionals de diferents àmbits: educatiu (inspectors d'ensenyament i psicopedagogs), sanitari (psicòlogues i assistents socials d'un CSMIJ) i de Serveis Socials (educadors de carrer, diplomades en treball social...).

Aquesta diversitat de professionals va permetre realitzar debats per contrastar les diferents aproximacions professionals. Aquests espais interdisciplinaris van ser valorats molt positivament i pensem que inicien un camí en el que encara hi ha molt per recórrer.

PUNTS CLAU A DESTACAR

1. Promoure canvis i millores

Es destaca en diverses ponències (Gimeno, Linares) i en quasi totes les Taules que la finalitat bàsica de la intervenció és la de **promoure canvis i millores** en les situacions en les que intervenim per tal d'aconseguir, d'una banda que millorin les situacions problemàtiques per les quals ens consulten, i d'altra banda col·laborar en la millora de la resposta educativa que es proporciona des dels centres educatius. Es recorda el perill de caure en una certa burocratització de la tasca si s'interpreta la intervenció només per "complir" realitzant estrictament els encàrrecs i els diferents informes que l'administració ens demana.

Gimeno Sacristán proposava que els professionals de l'EAP ens situéssim com a professionals innovadors i no des d'un model tècnic-burocràtic. Ajudar a fer diagnòstics crítics de les situacions i dels centres per aportar elements per al canvi.

2. De "fracàs escolar" a "fracàs educacional" o a "alumnes amb baix rendiment"

Es va proposar un canvi de denominació en referir-nos al "fracàs escolar". Linares va proposar parlar de **fracàs educacional** i Gimeno Sacristán d'**alumnes amb baix rendiment**. Estem d'acord en que no és adequat parlar de fracàs en termes tant absoluts quan en realitat també aquests alumnes progressen i aprenen. Aquests alumnes tenen un rendiment per sota del que s'espera i manifesten en tot cas un cert fracàs del sistema educatiu que no ha sabut donar la resposta educativa adequada a les seves necessitats educatives.

3. Treballar amb la complexitat

Es recorda i s'insisteix en no caure en visions simplistes de la realitat i del fet educatiu. Cal tenir present la **complexitat** de l'educació, de la intervenció psicopedagògica i, en definitiva, de la realitat. La societat és complexa: hem d'aprendre a poder gestionar i treballar amb aquesta complexitat. En les tres ponències es va aportar aquesta visió de la realitat i de l'educació i es va destacar la necessitat de que els EAP tinguem en compte aquesta complexitat per no caure en intervencions simplistes o limitades.

Gimeno Sacristán va parlar de la necessitat de gestionar aquesta complexitat i de dotar els centres i els serveis d'una major flexibilitat per a poder atendre les demandes de la societat actual i del context concret en el que s'intervé.

En les relacions humanes en general, i concretament en l'àmbit escolar, hi ha una tendència excessiva per part dels diferents actors a interpretar la patologia com la patologia dels altres. Segons Linares l'EAP, que treballa a la intersecció de diferents sistemes, ha de tenir en compte que aquests sistemes (per exemple família i escola), poden funcionar satisfactòriament i en canvi presentar conflictes en la seva intersecció.

4. Treballar amb una visió institucional

En continuïtat amb aquesta visió complexa de la realitat es va destacar la necessitat de que els EAP tinguin una **visió institucional** quan van a treballar en els centres educatius. Jesús Rul va aportar claus per

analitzar les institucions, tant des del punt de vista dels elements estructurals i que es veuen fàcilment, com per copsar el substrat cultural i ideològic de les institucions educatives. Cal conèixer bé les institucions per poder intervenir d'una manera útil i contextualitzada.

Va parlar també de les dificultats d'intervenir en centres que tenen una cultura feble. En aquests les intervencions de l'EAP no queden enlloc, se les emporta el vent i cada cop s'ha de tornar a començar.

En la taula 1 (Inpecció-EAP) es va parlar també de la necessitat de treballar conjuntament en aquest tipus de centre on cal una intervenció més intensa de l'administració educativa.

5. Necessitats de canvis en els centres d'ESO

En diverses ponències (Juan Luis Linares, José Gimeno Sacristán) i algunes taules es va parlar de la **necessitat de canvi en els centres de secundària** i la dificultat perquè els centres i els professors assumeixin realment el que significa l'atenció a la diversitat.

Cal un canvi a molts nivells. Gimeno Sacristán va remarcar que no és una tasca de un dia i que requereix un procés que serà lent. Va plantejar que hi ha un excés de determinisme en l'educació i especialment en aquesta etapa, que provoca impotència a l'hora de voler ajudar els alumnes a canviar.

6. La psicopedagogia en els centres d'ESO

En altres moments de les jornades es va destacar la necessitat que hi ha en els centres de secundària, de **intervencions psicopedagògiques tant des de dins com des de fora**. En aquest moment des del punt de vista de plantejaments psicopedagògics no pot sobrar ningú. Al contrari, caldria més suport i formació en aquests aspectes.

Es requereix que entre psicopedagog de centre i el professionals de l'EAP hi hagi bona col·laboració i suport mutu per tal d'aconseguir que s'avanci en l'atenció a la diversitat i en la generació de canvis en els centres. Els EAP fan i han de fer una tasca de recolzament i complementària als Psicopedagogs de centre.

Es va destacar la necessitat de ser present, com equip de sector, durant tota l'escolaritat obligatòria, si bé cal ser conscients de que es tracta d'una tasca difícil i a llarg termini.

En els centres de primària s'ha recorregut un gran camí en el qual l'EAP sempre ha acompanyat els centres educatius i ha recordat en tot moment la necessitat d'atendre tots els alumnes, amb les seves diferents necessitats.

7. Importància del treball d'equip

En Jesús Rul va remarcar la importància d'una **bona organització i treball en equip** de l'EAP. Els centres han de veure els professionals de l'EAP com a equips, no com a professionals que van cadascú pel seu compte. Per a poder fer això, cal que la feina de l'equip s'entengui com una estratègia per a ajudar millor els centres. S'han de crear escenaris a dins de l'equip que consolidin la imatge com equip de sector.

8. Assumir la corresponsabilitat

En relació al treball en xarxa, en les diferents taules, ja no es parlava solament de coordinació i de col·laboració, sinó que es va proposar entendre-ho com a **corresponsabilitat**. No pretenem solament coordinar-

nos i col·laborar sinó plantejar objectius de canvi i millora de manera conjunta i fer-nos responsables d'avançar en aquesta direcció, cadascú des del seu respectiu àmbit d'intervenció.

9. Millorar en la complementarietat

En aquest sentit, es va afirmar que aquests plans d'intervenció han de tenir en compte i potenciar la **complementarietat** de les respectives intervencions i funcions. Cal negociar i arribar a acords en relació a les diferents intervencions per evitar solapaments o confusió en els usuaris.

10. Actitud activa

En les diferents taules es va manifestar i exemplificar la necessitat de mantenir una **actitud activa** per avançar en aquest procés de treball compartit, malgrat ser conscients de que cal vèncer inèrcies i resistències per avançar per aquest camí. Si bé en les diferents taules els participants mostraven la cara amable d'aquesta col·laboració i aportaven experiències reeixides, som conscients que en aquest procés encara hi ha molts obstacles que s'hauran de superar, especialment en determinats sectors professionals que històricament han tingut molt poder. Aquests obstacles són, entre d'altres: resistències a abandonar la pròpia seguretat professional, dificultat de treballar en equip, llenguatges professionals diferents i de vegades una mica críptics, corporativisme...

11. Serveis deficitaris

Els serveis educatius i d'atenció a la infància en general són serveis deficitaris (EAP, CSMIJ, Serveis Socials...). Això pot produir desqualificació de la tasca en els usuaris o entre els mateixos professionals.

12. L'EAP: institució educativa en la xarxa

Lligant amb el tema de la intervenció i el **treball en xarxa**, en Jesús Rul aportava la visió de l'EAP com una institució educativa, que està el mig de xarxes d'informació i comunicació (importància de la gestió de la comunicació, de les relacions, dels vincles) i d'informació-coneixement (gestió de canvis, projectes...) i de xarxes institucionals (en els centres educatius, en xarxes institucionals més àmplies (Departament d'Ensenyament, Sanitat, Serveis Socials, famílies) i també en relació a la Universitat, en aspectes de recerca.

CONCLUSIONS DE LES TAULES SIMULTÀNIES: LA COORDINACIÓ I COL·LABORACIÓ AMB D'ALTRES PROFESSIONALS I SERVEIS. EL TREBALL EN XARXA.

L'EAP, com equip de sector, per tal donar l'ajut que els centres i els alumnes requereixen, col·labora estretament amb els diferents serveis de la població o districte que formen part d'altres marcs professionals i que compleixen objectius i funcions diferents.

Per avançar en aquest treball interdisciplinar entre els professionals i serveis de la xarxa del sector, en aquestes Terceres Jornades vam voler analitzar diverses experiències de treball conjunt.

Síntesi global realitzada a partir dels documents aportats a les taules

Necessitat de coneixement mutu

Aquesta seria una primera fase de col·laboració i coordinació. La necessitat de que els diferents serveis i professionals es coneguin. Es destaquen en aquest sentit els següents aspectes:

- ✓ Compartir informacions.
- ✓ Conèixer els objectius, les funcions i els àmbits d'intervenció respectius.
- ✓ Saber les possibilitats i limitacions de cada servei o professional.

Reajustant la relació

Es tracta d'un pas més en la col·laboració, ja no solament és coneixement mutu sinó que es una relació que es va reajustant i redefinint en funció de les aportacions dels diferents implicats.

En aquest moment cal:

- ✓ Millorar els canals de comunicació i relació.
- ✓ Clarificar i explicitar els objectius, funcions i àmbits d'intervenció respectiu.
- ✓ Diferenciació: clarificar què correspon a cadascú. Què es pot fer i què no.

Treballar en col·laboració

Ens trobem en el que realment és treballar en col·laboració i que en realitat s'aconsegueix poc degut a factors que és molt complex d'analitzar. En aquest sentit, el treball en col·laboració hauria de contemplar els següents aspectes:

- ✓ No és una suma de treballs o treballs juxtaposats.
- ✓ Es tracta d'un procés de treball constructiu.
- ✓ Cal aprendre a compartir objectius tot diferenciant les intervencions i funcions.
- ✓ S'ha d'avançar en el treball complementari.
- ✓ Cal afavorir i explicar experiències exitoses.
- ✓ Cal dotar-nos d'estratègies de treball funcionals.

Actituds a desenvolupar

Algunes de les actituds que en les diferents taules es van detectar com necessàries per un treball en xarxa són:

- ✓ Reconèixer la mútua competència.
- ✓ Respecte.
- ✓ Empatia. Posar-se en el lloc de l'altre.
- ✓ Confiança mútua.
- ✓ Fermesa i continuïtat en l'actuació. Coherència.
- ✓ Voluntat d'entendre's. Dialogar.
- ✓ Ser positiu. Actitud activa.
- ✓ Superar xoc de cultures i tradicions professionals diferents.
- ✓ Acceptar les limitacions de la pròpia disciplina.

L'EAP com equip de sector

Finalment es van destacar alguns punts claus a tenir en compte a l'hora de pensar amb l'EAP com un equip de sector que ha d'avançar en el treball en xarxa en el seu sector.

- ✓ Establir uns criteris de coordinació a nivell de zona. Acords amb els altres professionals i serveis. Avançar en el que significa el treball en col·laboració que no és solament coordinació.
- ✓ Importància de potenciar un treball interdisciplinar, creant escenaris externs de treball.
- ✓ Corresponsabilitat per aconseguir uns objectius de millora i canvi definits de manera conjunta.
- ✓ Evitar la burocratització de la tasca.
- ✓ Intervenir per millorar les situacions.
- ✓ Complementarietat: Aprendre a compartir objectius tot diferenciant les funcions i les intervencions. Fer plans d'actuació complementaris entre els diferents professionals. Intervencions diverses, a nivells i en àmbits diferents, negociades amb un feed-back continuat.
- ✓ Necessitat de tenir una actitud activa per treballar les relacions i la coordinació amb els diferents serveis i professionals.